

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

F. Jacobsen.

Titel | Title:

Et Aar i Grønland

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kjøbenhavn : Fr. Wöldike, 1862

Fysiske størrelse | Physical extent:

56 s. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Et Aar i Gronland.

af

F. Jacobsen.

Med to Kort.

Kjøbenhavn.

Fr. Woldikes Forlagsboghandel.

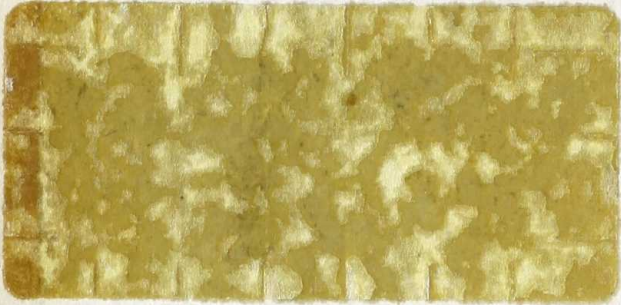
1862.

46

39. - 178.

lev. 02896

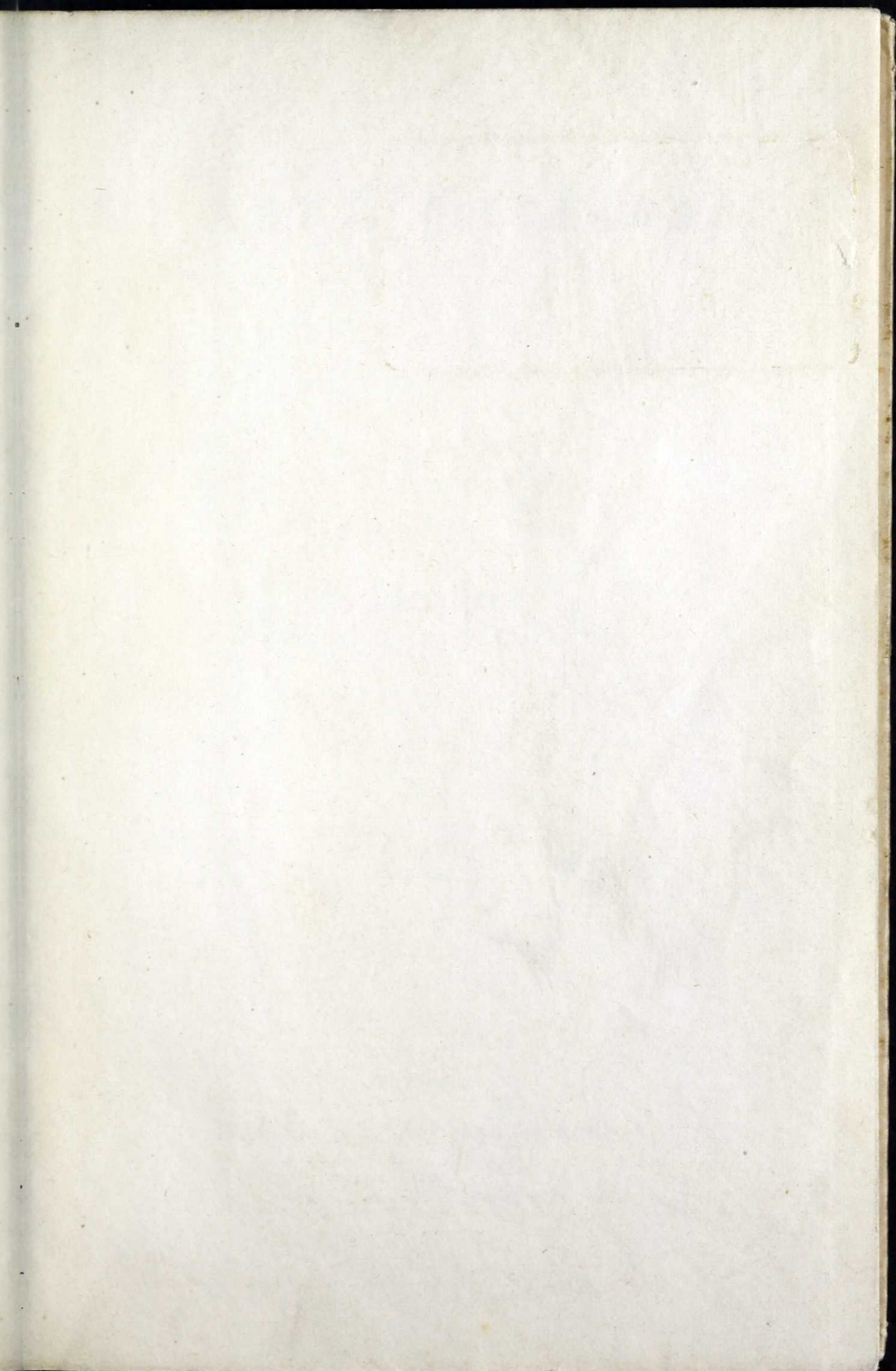

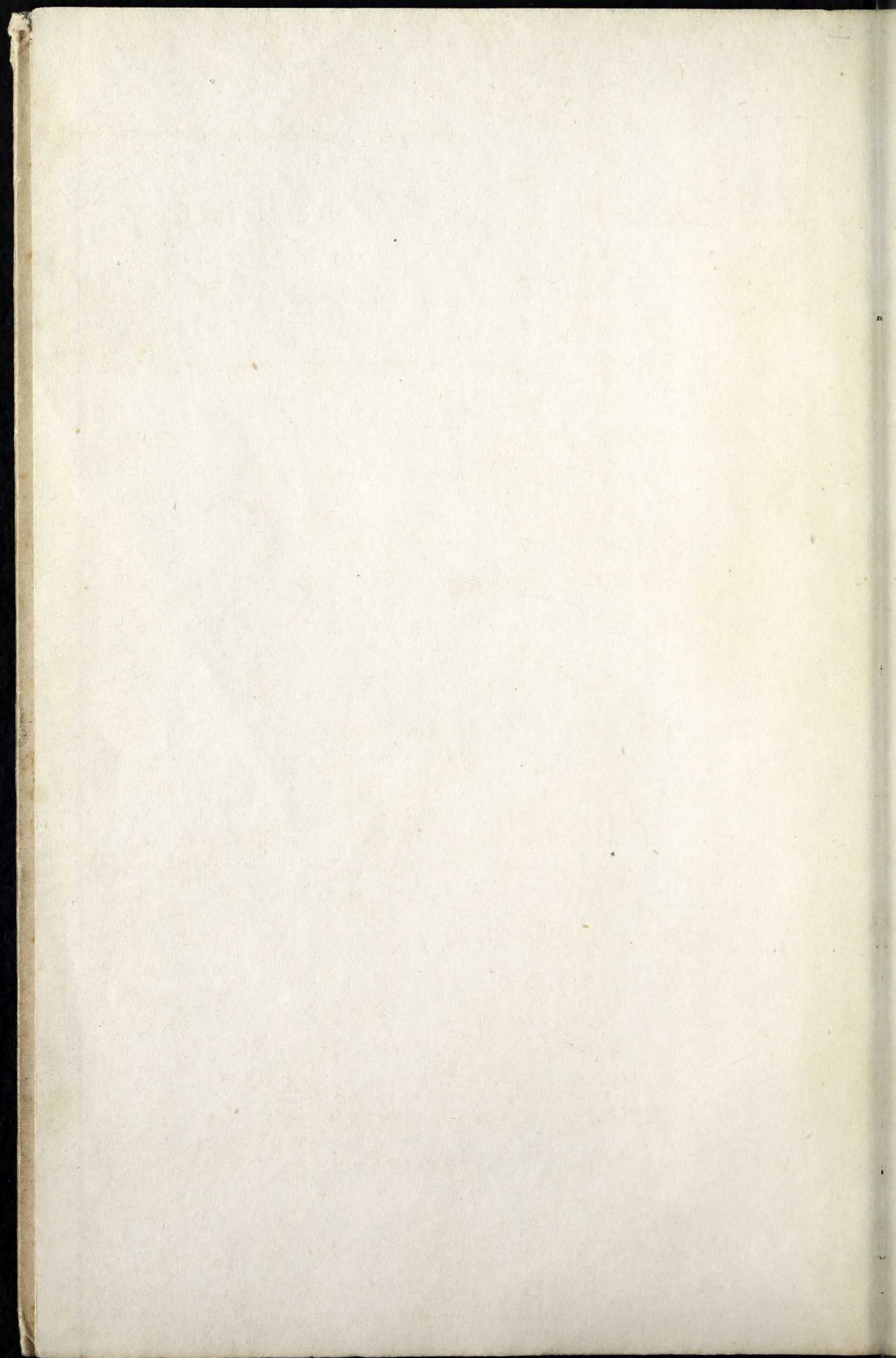
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021511723

Et Aar i Grønland.

Af

J. Jacobsen.

Med to Kort.

Kjøbenhavn.

Fr. Woldikes Forlagsboghandel.

1862.

Enghelverd i rind

1800

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muble.

Fortale.

De foreliggende Blade indeholde Uddrag af en Dagbog, som Forfatteren har ført. Optegnelserne vare oprindelig ikke bestemte for Trykning, men de hyppige Spørgsmaal om et Land, der gjæstes af saa faa Reifende, have foranlediget mig til den Tro, at de mulig kunne læses med nogen Interesse.

Verzeich.

Die vorliegende Arbeit enthält eine Beschreibung der
von dem Verfasser beobachteten Erscheinungen
sowie die Resultate der Untersuchungen, welche
zu demselben geführt haben. Die Beschreibung
ist in drei Theile eingetheilt, nämlich in die
Beschreibung der Erscheinungen, die Resultate
der Untersuchungen und die Zusammenfassung
der Resultate.

I Foraaret 1859 afgik jeg herfra med et af de kongelige grønlandske Skibe for i Grønland at foretage nogle nærmere Undersøgelser af den i den senere Tid saa meget omtalte Kryolith. Med en temmelig gunstig Vind kom vi op ved Skagen men maatte da paabegynde at krydse for at komme Skagerak ud; ihvorvel Krydsning ikke er nogen ønskelig Seilmaade, da den ifkun langsomt bringer En til Maalet, var den dog meget behagelig for mig, idet vi i et meget klart Veir fik Leilighed til at see en betydelig Deel af det bjergfulde Norge; flere Gange kom vi Landet saa nær, at vi med blottet Øie kunde see Norges sydligste Fyr Lindesnæs. Efter nogle Dages Krydsning i Nordsøen fik vi endelig god Vind og gik nu for fulde Seil i Retning af den lille Ø Fairhill, der ligger midt imellem Orkneys og Shetlands Øerne og regnes at ligge i Skillelinien mellem Nordsøen og Atlanterhavet. Heldigviis passerede vi denne Ø i klart Veir og medens det endnu var Dag, og vi kom den saa nær, at vi tydelig kunde see Huse og Kreaturer paa Markerne. Selve Øen er maaskee knap en Fjerdingvei i Omfang men et Par hundrede Fod høi med

jevnt skraanende Sider imod Syd. Her bleve vi praiede af flere Baade og det endog paa en temmelig naergaaende Maade, idet en af Baadene styrede lige tæt op paa os og vilde holde sig fast med Baadshagen, som dog forhindredes fra vor Side efter Capitainens Ordre. Baadene vare lastede med forskjellige Slags Fisk og Æg, og det var Besætningens Hensigt at sælge disse Varer til os. Besætningen bestod af Fiskere fra de omliggende Der og havde et vildt Udseende. Imellem vor Besætning gik det Sagn, at disse Dboere skulde overfalde forbiseilende Skibe og aldeles udplyndre dem og derefter sænke Skibet; om dette har Noget for sig, maa vel sagten anses for mere end tvivlsomt i vore Tider og paa et Sted, der befærdes af saa mange Skibe og staaer under den engelske Regjering.

Vi kom ind i Atlanterhavet ved Solnedgang og havde det storartede Skue, som Søen frembyder efter en Storm. Overgangen var høist paafaldende: i Nord-søen var Skibets hølgende Bevægelse kort eller som Sømanden kalder det „krab“ og frembragte ligesom Stød i Bevægelsen, hvorimod Atlanterhavets Bølgebevægelse frembragte en meget jevn og langt behageligere Gynge. Omkring den skotske Øgruppe findes meget stærke Strømninger i Havet, og vi bleve af en af disse forsatte lidt Nord paa og fik derved en høi Ø, Foulisland, i Sigte. Indtræffende Vindstille tvang os til at ligge her i to Dage. Vi benyttede her Tiden til at fiske og vare saa heldige at fange to smaa Haier, de saakaldte Spiirhaier,

der udmærke sig ved en lille Hornspids ved Rygsfjorden. Endelig kom der lidt Vind og vi tabte Foulisland af Sigte for i omtrent fire Uger ikke at see Land. For den, der for første Gang gjør en længere Sørejse, er Opholdet ombord i Førstningen meget kjedsommeligt; først naar man har indrettet sig og er bleven lidt bekendt med sine Medreisende, gaaer Tiden endeel bedre. Skjøndt man kun seer Himmel og Hav, kan der dog i begge findes noget Interessant; en Aften bemærkedes saaledes tæt ved Horizonten et Skyparti, der havde en saakaldt Liighed med et Klippeland, at først et Blik paa Kortet kunde overtyde om, at der paa det Sted intet Land fandtes. I Havet seer man nu og da en heel glindsende Stribe, som hidrører fra Silbestimer, men først længere mod Vest, omtrent under Island, traf vi større Havdyr navnlig en mindre Hvalart den saakaldte Grindehval, der i Flokke paa flere hundrede Stykker drager hen i Overfladen af Vandet; flere af disse Dyr kom tæt til Skibet og gav os Leilighed til nærmere at betragte dem. Af Søfugle sees kun nogle faa i Nærheden af Skotland. Derimod havde vi Besøg af smaa Landsfugle, der satte sig paa Skibets Mast og Touge og efter en Dags Tids Ophold der søgte ned til Dækket og endog ned under Dækket i de forskjellige Lukaser. Mærkeligt er det, at disse kunne findes saa langt, omtrent 200 Mile, fra nærmeste Land. De vare meget forkrobne og lode sig gribe men vilde ikke modtage Føde; et Par Stykker, der havde taget Ophold under Rufs-

fet og der fik et rigeligt Maaltid, fandtes næste Dag døde.

Paa den Cours som Grønlandsfarerne styre træffes sjelden andre Seilere, men vi traf dog en, der ligeledes hørte til den kongl. grønlandske Handelsflaade; som Skif og Brug er paa Søen, hilste den vort Skib ved at tone Flag, hvilken Hilsen da besvaredes fra vor Side paa samme Maade.

Under en rask Seilads bleve vi ledsagede af en heel Flok Delfiner af en 4 til 5 Fods Længde og af hvid og brunspraglet Farve; deres yderst raske Bevægelse foran Boven paa Skibet, trodsede alle Forsøg paa at harpunere dem; de skulde efter Sømandens Sigende afgive en behagelig Spise.

Vi nærmede os nu rask til den sydligste Spids af Grønland, Cap Farvel eller Statenhuf, og allerede et halvt hundrede Mile ude i Atlanterhavet traf vi paa Wender, Maager, Tatteratter, en Fugl, der meget ligner Maagen, og alle de forskjellige Arter Fugle som have hjemme i Grønland. Særegen for Statenhuf er den saakaldte Statenhufs Maage som meget sjeldent skal blive fanget. Fra Skibet blev der gjort nogle Forsøg paa at fange den paa samme Maade som man ellers fanger Bildænder, nemlig ved Hjælp af Fiskestører men uden at det lykkedes.

Den Strøm i Havet der løber langs ad Grønlands Østkyst omkring Statenhuf og dreier ind i Davisstrædet, fører en stor Masse Drivis med sig op

langs Grønlands Vestkyst; denne Is gaaer i Grønland under Navnet Storiis og gjør Beseilingen af Grønlands Kyster meget uhyggelig. Allerede langt østen for Statenhuf ude i Atlanterhavet skal man enkelte Aar have truffet Is, og der bliver derfor alt her holdt skarpt Udkig fra Skibet. Pintsfelørdag forandredes Cours og vi holdt nu ind i Davisstrædet. Temperaturen var alt Andet end sommerlig, skjøndt vi vare midt i Juni Maaned. Seiladsen fortsattes i et meget smukt Veir, og op ad Dagen traf vi paa mindre Isklodser, der dannede den ydre Rand af en Storiismasse, der befandt sig mellem os og Land. Længere op ad Dagen fik vi Die paa et mægtigt Isbjerg, og de mindre Isstykker og Isfjelde bleve nu mere hyppige. Næste Dags Morgen blev der til almindelig Glæde opdaget Land, og efter nogle Timers Seilads, da Veiret var blevet noget klarere, viste det sig at være et mægtigt Fjeld ved Colonien Godthaab. Vind- og Is-Forholdene vare saa gunstige, at Capitainen lod holde ind efter Land, og vi glædede os alle til næste Dag at kunne komme fra Borde, men op ad Dagen blev Blæsten stærkere, indtil der tilsidst reiste sig en forrygende Storm, under hvilke Forhold det ikke var at tænke paa at søge Land. Om at seile kunde der ikke være Tale; alle Seil paa eet nær maatte tages ind, og paa den Maade drev Skibet nordlig efter. Med Aftenen indfandt sig Taage med Regn og Sne imellem hinanden; naar man dertil søier de Isfjelde og Isklodser som der ideligen maatte sty-

res tilside for, bliver denne Seilads meget uhyggelig.

Stormen rasede i omtrent tre Døgn; da den lagde sig, viste det sig, at Skibet var drevet flere Mile ud af Cours; den taarnhøie Sø, som Stormen havde reist, hemmede meget den gode Veilighed, som Vinden nu bød os, og først en halv Dags Seilads bragte os saa nær Land, at vi paa Ny kunde see Høilandet ved Godthaab. Den vedvarende gode Vind og det næsten iisfrie Farvand bragte os allerede næste Dag saa nær, at vi kunde skimte det lavere Underland og de udenfor liggende Smaaøer.

Som Følge af Landets Høide er det synligt mange Mile borte. Der viser sig inderst een mod Havet svagt heldende sneehvid Flade, hvilken Flade er den faste Indlandsiis; foran denne ligger et høit takket Klippeland, som straaer ned til det lavere Underland. Det Indre af Grønland er aldeles ubekjendt og er, saavidt man veed, ingensinde bleven betraadt af nogen menneskelig Fod; Nogle mene, at Grønlands Indre er et med evig Iis bedækket Land, og Andre, at der bag den Indlandsiis, som i den sydligere Deel af Landet kan sees fra Rysterne, findes lavt iisfrit Land.

Et Par Mile udenfor de yderste Der kom en Rajakmand os imøde; da han var Skibet saa nær, at han kunde gribe et fra Skibet udkastet Toug, blev han tillegemed hele Rajakken løftet op paa Skibet og tjente da Skibet som Lods ind imellem den store Mængde Smaa-

øer og Skjær, der findes over en stor Deel af Grønlands Kyster. Paa de smaa lave Øer, som vi nu passerede, vrimslede der af Edderfugle, der her bygge deres Nester.

Skibets Ankomst til Colonien er en sand Fest baade for Europæerne og de Indfødte. Europæeren venter med Længsel Efterretning fra Fædrelandet: der er i Reglen forløbet et heelt Aar, siden nogen saadan Underretning kom ham i Hænde; for ham er Alt, hvad der har tildraget sig i det forløbne Aar, endnu ganske en luffet Bog. Iffun sjældent erholdes Breve eller Aviser i Grønland uden igjennem den kongelige Handels Skibe, og disse foretage kun een Reise aarlig og indtræffe i Reglen i Juni eller Juli Maaned; kun eet Skib foretog tidligere to Reiser. De engelske Hvalfangere, som gjæste Baffinsbugten, medtage nu og da Breve, men de afgaae ligeledes om Foraaret fra Europa, og Breve og andre Efterretninger kunne paa denne Maade være meget længere undervejs, inden de naae Bestemmelsesstedet. Ogsaa for Grønländerne er Skibets Ankomst en stor Glæde, som de tilkjendegive ved at stimle sammen paa Klipperne og raabe i Chor „omiarsuit“ s: stort Skib.

Efter H. Kinks geographiske og statistiske Beskrivelse af Grønland er Colonien Godthaab med Missionspladsen Nyherrnhut den meest befolkede Bygd i Grønland og talte dengang (1855) 31 Europæere og 296 Indfødte, af hvilke sidste 176 henhørte til Missionen Nyherrnhut. De af Europæerne beboede Huse ere

af Træ og sjældent med mere end een Etage; selv Taget er af Træ som oftest belagt med tjæret Seilaug. Bærelserne ere meget lave men selvfølgelig saa hyggelige som muligt. Husene bygges i Kjøbenhavn og føres derpaa over til Landet. Ved alle Colonier er der Anstalt til Bagning og Brygning, og desuden Smede- Tømmer- og Bødkerværksteder, der ikke sjældent betjenes af Indfødte; dertil komme Bærelagerhuse for europæiske Producter med Boutik samt Opbevaringshuse for indhandlede grønlandiske Producter og Tranføgeri. Ved hver Coloni er der en Flagstang, hvor Kongeslaget heises ved festlige Leiligheder, paa Helligdage o. s. v. I Nordgrønland bruges tillige smaa Salutkanoner. I Godthaab er der et lille Trykkeri, der betjenes af Indfødte og hvorfra udgaae trykte Bøger, skrevne i det grønlandiske Sprog; ligeledes bliver der af Indfødte lithograferet Billeder.

Hele Grønlands Bestkyst er inddeelt i to Inspectorater, det nordlige og det sydlige; under hvert Inspectorat sortere igjen Colonierne, og under hver Coloni eller District hører atter eet eller flere Annexer eller, som de kaldes der i Landet, Udsteder.

I Sydgrønland kjendes ikke noget Landbefordringsmiddel; som Følge af Klippelandets store Uregelmæssighed og den Mængde Fjorde og Bugter, som afbryde Veien, er Søveien den eneste vei, ad hvilken man der i Landet kan komme fra et Sted ved Kysten til et andet. Befordringsmidlet blandt de Indfødte er

Konebaaden og Kajaffen. Konebaaden er almindeligviis meget rummelig, omtrent 36 Fod lang og midtveis 5 til 6 Fod bred og spids tilløbende til begge Ender, omtrent 3 Fod dyb og sladbundet; dens Form og lette Bygningsmaade gjør den høist letbevægelig i Vandet og man har Følelsen af let at kunne kæntre i den. Baaden er forfærdiget af Skind, der er trukket uden over tynde Træripper. Skindet til Baade af den her anførte Størrelse er sammensyret af 24 Stykker afhaarede Sælsskind, som i vaad Tilstand trækkes ud over Træripperne, og som ved at tørres trækker sig stramt over Træet; for at bevare Skindet indsidtes det med Tran, hvorved det bliver saa gjennemsigtigt, at man igjennem Baadens Sider kan see Vandet. Istedet for Naretolle bruges Remme af Sælsskind; Narerne ere af Flydetræ, meget bredbladede og korte; Roer bruges ikke paa Baaden, men den styres ved Hjælp af en Nare. Baaden roes af tre til sex ugifte Fruentimmer; derimod er det i Reglen en Mand, som styrer.

I en saadan Baad fik jeg da min Reisebagage anbragt og var saa heldig at blive ledsaget af en Europæer, der var det grønlandske Sprog saa mægtig at han med Lethed kunde føre en Samtale deri. Afreisen gik for sig den 22de Juni i et prægtigt klart Sommerveir, der dog efter europæiske Begreber fordrede en god varm Vinterpaakledning.

Den første Fart, som man gjør i en saadan Baad, har noget høist eiendommeligt ved sig, ikke alene Baa-

den er noget Nøt men ogsaa Besætningen er høist eien-
dommelig. Den ægte Grønlænder eller Eskimo er under
Middelstørrelse, har et forholdsvis stort Hoved, et
mongolisk Ansigt med sortebrune Dine, stridt glat ravn-
sort Haar og paafaldende smaa Hænder og Fødder;
deres Sprog er eskimoisk og meget vanskeligt for Euro-
pæeren at udtale. Fruentimmernes Dragt er efter vore
Begreber nærmest en Manddragt og bestaaer af en
Trøje kaldet Anorak, der ikke som tidligere forfærdiges
af Sælskind men af Bomuldstoi foret med Edderfugle-
skind og kantet med Baand, dernæst korte tætsluttende
Beenklæder der naae til Knæerne, forsynede med Ud-
snying af farvede Skindstrimler; Beenklæderne gaae ikke
op under Anorakken men naae kun til Hosterne, hvorved
der bliver et Stykke aabent mellem disse to Klædnings-
stykker, der udfyldes af Chemisen eller, naar ikke nogen
saadan findes, af et fastsyet Stykke Linned eller de bare
Hoster. Som Fodbeklædning bruges lange Støvler,
Kamiller, der naae op til Knæerne; disse ere som
ofte af farvede Skind, røde eller hvide. Hovedbeklæd-
ning bruges ikke; kun ved enkelte Leiligheder trækkes
en Hætte, der er syet i eet med Anorakken, op over
Baghovedet, saa at kun Ansigtet bliver frit. Mand-
dens Dragt er omtrent den samme; kun bruger han
lange Beenklæder og kortskafte Støvler.

Fruentimmerne binde Haaret op i en Top paa
Baghovedet; Toppen ombindes med et Silke- eller
Bomuldsbaand, der ved sin Farve angiver, hvilken

Stand Bærerer tilhører. Rødt bæres saaledes af Jomfruen, Grønt af Ugifte med Børn, Blaåt af gifte Koner og Hvidt af Enferne.

For at kunne gjøre længere Reiser deri Landet, maa man medføre Telt og Sovepose, hvilken sidste er en Seng i Form af en Pose. Denne Pose er syet af Sælsskind, Kendsdyrskind eller Bjørneskind med Haarene indvendig, og til yderligere Beskyttelse er denne Pose igjen overtrukken med vandtæt Skind. Indretningen, der er opfundet af Europæerne og kun benyttes af disse, er særdeles praktisk og svarende til Forholdene: den kan med Letthed transporteres og anbringes saa at sige hvor det skal være, selv i Regnveir kan man ligge i den under aaben Himmel uden at blive generet af Vandet eller Kulden. Desforuden maa man selvfølgelig medtage Proviant for hele Baadens Besætning; Provianten som medtages bestaaer i Bessøiter, Urter og Gryn og desuden Kaffe; men uden Sælhundefjød er Maaltidet for Grønlænderen ikke tilstrækkeligt og der medtages da heraf en god lille Ladning; især er Sælhundeleveren yndet og spises ofte i raa Tilstand.

Baadbesætningen bestod af sex Fruentimmer og en Mand som Styrrer. Baaden ledsages gjerne af en Kajakroer, der har den Function at undersøge om Farvandet er passabelt og i Nødstilfælde at støtte Baaden.

Vi styrede nu syd efter langs Fastlandet inde imellem den utallige Mængde Smaaber, som findes

langs hele Kysten; af og til maatte vi i Land paa en Ø for der at søge efter Æg, som dog kun fandtes i ringe Mængde som en Følge af at disse Øer laae for nær ved Colonien til ikke alt at være undersøgte af Grønlænderne.

Selve det ydre Fastland saavel som Øerne ere næsten blottede for al Vegetation, og overalt møder Diet de nøgne mørkegraalige Stene. Farvandet var saa temmeligt frit, kun hist og her traf vi enkelte mindre Isstykker og Isfjelde.

Besætningen, der i Begyndelsen var meget taus og tilbageholden, blev nu mere munter og underholdt hverandre indbyrdes; saadanne Reiser gjøre Grønlænderne gjerne: deels ere de glade ved Forandringen af Opholdssted, deels finde de Fornøielse ved at søge efter Æg og ved at erholde de europæiske Fødemidler og den rigtignok kun sparsomme Løn, der for en Reise fra en Coloni til den næste betales med 9 Mark til hver; til deres Glæde bidrager vel ogsaa den Fornøielse at hilse paa Venner i Nabo-colonien. Aaretagene gjøres i en vis Takt, der begynder meget langsomt, og med tiltagende Hastighed, indtil et Ord fra en af Koersterne standser samtlige Aarer, hvorefter Koningen begynder som før og saa fremdeles. Som Følge af den ringe Mæsse, der findes i Baaden, bliver dens Bevægelse i Vandet høist ujevn, og man føler en stadig rykkende Fornemmelse, som afstedkommer Smertes over Ryggen og stærkest spores i en siddende Stilling.

Den paa Eftermiddagen lagde vi op paa en lille
 lav D for der at holde Hvile og faae Middagsmad;
 det Første, man ved saadan en Leilighed søger efter,
 er driffeligt Vand, og man søger sjeldent forgjæves; thi
 i Klipperne findes Nævner og Fordybninger, hvori Sne
 og Regnvand samler sig, og man har saaledes overalt
 det prægtigste Vand, man vil ønske sig. Nogle flade Steen
 opstilles sammen til et Ildsted, hvor Kjedlen med Van-
 det anbringes, og man kan saaledes meget hurtigt lave
 sig en saare velkommen Kop Caffe. Grønlænderne
 toge sig en Ret bestaaende af Urter og Grøn i For-
 ening og krydre denne med en Tilfætning af smaa
 Stykker Sælhundekjød. Efter et Par Timers Ophold
 fortsattes Reisen videre, uden at vi mødte andre levende
 Bæfener end Edderfugle, Ulke og andre Slags Sø-
 fugle. Solen stod endnu over Horizonen, skjøndt det
 var seent paa Aftenen, og belyste den mægtige høie
 Indlandsis, der gav en smuk lys Baggrund for de
 nærmere liggende mørke isfrie Klipper. Omtrent Klok-
 ken to om Natten lagde vi op paa en D, hvor vi
 traf to Rajakmænd, der vare ude at søge efter Ueg og
 Edderduun; ved dette Sammentræf opstod der en levende
 Conversation imellem Grønlænderne: de to fremmede
 Rajakmænd vare nemlig fra Kolonien Jiffernæsset, og
 begge Parter fik travlt med at meddele hinanden alle
 Nyheder fra deres Hjem. Ved at foretage en Spad-
 seretour paa denne D stødte jeg paa en Bunke Steen,
 indenfor hvilken laa et Menneskeskelet: det var en

gammel Grønlændergrav, saaledes som disse hyppigt findes. Begravelsen som Alt andet hos Grønlænderne er saare simpel, dertil behøves hverken Bedemand eller Ligvogn; Liget indshes i et Skind, saaledes at det er ganske skjult, lægges hen paa et affides Sted, og det stables da Steen over det Hele. Ligene raadne ikke der i Landet men tørre hen. Af Rajakmændene tiltuffede jeg mig nogle Edderfugleæg, Prisen var omtrent en Beskøit for hvert Æg; Æggene smage omtrent som Hønsæg men have ofte en fiskeagtig eller trannet Smag, som nok kun er Tilfældet med dem som have ligget for længe. Efterat have nydt et kort Maaltid fortsatte vi Reisen, der nu gik en Deel raffere som Følge af, at der kunde føres Seil paa Baaden. Seilsøringen indstrænker sig til eet Seil i Forenden af Baaden, og dette føres kun, hvor der haves Medbør; det er af Form som et Latinerseil og bruges paa de Steder af Landet af Seildug eller Stout; andre Steder i Landet skal der bruges Skindseil. Konebaaden er i oprørt Vand et daarligt Fartøi, og derved søges da ogsaa altid, hvor det er muligt, indenskjærs og saa tæt Landet, at man i paakommende Tilfælde kan naae Land. Koverskerne istemmede en ganske vakker Sang, accompanerede af Rajakmanden og Styrreren, og vare i det Hele meget glade, da pludselig hele Besætningen taug stille og begyndte ængstelig at stirre ud i Vandet; ved nærmere Undersøgelse viste det sig at være en Sværdfisk, der efter Grønlændernes Sigende undertiden anfalder Kone-

baaden og med sit Sværd skjærer Hul paa Baaden; til vor Lykke gjorde vi ikke nærmere Bekjendtskab med dens Virksomhed i denne Retning.

Lidlig paa Formiddagen kom vi til et Udsted ved en Fjord kaldet Grædefjorden, hvor der for nogle Aar siden indtraf det Tilfælde, at flere Mennesker omkom af Sult, da Pladsen ved Islag var affkaaret fra al Communication. Udstedet bestyredes af en Indfødt, der var af blandet Herkomst og derfor meget adskilte sig fra de andre Indfødte: han havde saaledes Skjæg, en Prydelse der ikke findes hos Grønlænderne i Almindelighed; viser der sig nogle enkelte Haar i Ansigtet, da blive de udrevne. Noget Velkomsthilsen bruges ikke, men Modtagelsen var, som den altid er, meget gjæstfri; Koefferne gik ind og ud af Husene og lode i alle Henseender som om de vare hjemme. Til deres Urtævelling, som tillavedes paa det første det bedste Udsted, inviteredes Stedets Damer, hvor da formodentlig de gjensidige Nyheder bleve udvekslede. Pladsen har efter Folketællingen 50 Indvaanere men af disse vare de fleste borte, Fangerne vare paa Sælhundejagt og største Parten af Fruentimmerne paa Togt efter Angmaksætter, en lille Fisk af Størrelse som Anchiovis, der paa den Aarstid i forbausende Mængde indfinder sig i Fjordene. Angmaksætten er paa sine Steder i saa stor Mængde tilstede, at den kan skovles ud af Vandet; de lægges paa Klipperne og tørres og bringes i Skindposer til Hjemmet og danne en vigtig Ressource for knappe Ti-

der. Skjøndt Koersterne ikke havde sovet om Natten og kun taget sparsom Hvile, gif de dog glade og fornøiede til Baaden igjen og toge meget muntert fat paa Aarerne. Eftersom vi nærmede os Kolonien Fissernæsset, aftog Mængden af Edderfuglene, og syd for denne Koloni forekomme de kun sjeldent som redebyggende. Veiret holdt sig fortrinlig klart, og allerede begyndte jeg at tvivle om Sandheden af de saa almindelige Forestillinger om Grønlands Veirlig. Luften, der havde en ganske overordentlig Klarhed, lod os see Bjerglandet flere Mile borte, som frit for den evige Indlandsis vilde give mangt et smukt ja maaskee endog romantisk Parti. Seent paa Eftermiddagen ankom vi til Fissernæsset, der ligger paa en Ø noget indenfor Mundingen af en Fjord. Hvorvel Koersterne havde roet i næsten 36 Timer med meget ringe Ophold og uden nogen Søvn, vilde de dog ved Ankomsten til deres Landsmænd der paa Stedet ikke vise sig trætte, og vi ankom derfor med faste og præcise Aareslag. Hos Koersten er det en Vressag at kunne roe godt, og den stadige Øvelse i Haandteringen af Aaren i Forbindelse med disse Menneskers Haardsørhed forklarer let deres Dygtighed i denne Retning. Afstanden imellem Godthaab og Fissernæsset indenskjærs og i Bugtningen mellem Derne kan vel anslaaes til 18 eller 20 Mile, som vare tilbagelagte næsten udelukkende ved Roning.

Selve Kolonien kan vist regnes som en af de smukkeste Pladser: der findes her en ny to Stages

Bygning for Bestyreren og Assistenten og desforuden et Par andre europæiske Huse; ved Husene er der anlagt Haver som dog ikke just maa tænkes lige med de europæiske, der findes ingen Træer eller Buske, men man maa indskrænke sig til Plantning af Kjøkkenurter, der mangesteds i Grønland vore temmelig frodigt; dog gjælder dette kun for Steder, der ikke berøres af Søtaagen. Jorden til Haven maa samles og præpareres, thi om store Strækninger, belagte med Jord, kan der i Grønland ikke være Tale. Klipperne, der overhovedet bestaae af granittisk Gneus, høre til Urformationen, der ved Atmosfærens Paavirkning forvitrer og opløses i Støv, og dette Støv føres af Vandet fra Høilandet ned i Dalene og danner der en Slags Jordsmon, der ved Glimmerens Tilstedeværelse afgiver Næring for de sparsomt vildtvorende Planter. Disse Dalstrøg indtage dog saa store Arealer, at det sine Steder i Sydgrønland bliver muligt at holde Geder ja endog Køer paa Foderet.

Det gjaldt om saa hurtigt som muligt at fortsætte Reisen syd efter, og da Veiret den næste Dags Morgen saae meget lovende ud, vare vi alt belavede paa en Fortsættelse, men i Grønland er Veirliget yderst variabelt, og allerede tidlig paa Formiddagen var Himlen overtrukken og det begyndte at blæse en Storm fra Sydvest, ledsaget af Regn; under saadanne Omstændigheder kunde man ikke tænke paa Afreise, og vi maatte foreløbig slaae os til Ro. Efter Bestyrerens

Indbydelse ledsagede jeg ham til Gudstjenesten mellem Grønlænderne; den holdtes i Mangel af Kirke i en europæisk Bygning, der tidligere havde været benyttet som Bolig. Prædiken holdtes af en indfødt Catechet, men skjøndt Gudstjenesten kun varede en halv Time eller saa omtrent, var det mig dog ikke muligt at forblive til den var endt som Følge af den forpestede Stank, som udbredte sig i Bærelset og hidrørte fra Grønlændernes Uddunstninger. Ikke alene deres Klædning men ogsaa Fødemidlerne ville ved deres Uddunstning gennem Kroppen frembringe en ilde Lugt. Jeg har saaledes hørt en Europæer, der havde antaget sig et lille grønlandsk Barn, sige at dette til Trods for sin ganske nye europæiske Dragt dog frembragte en ilde Lugt, som han antog hidrørte fra den grønlandske Næring, som Barnet for kort siden havde levet af.

Bed Fissernæsset falder der nu og da et Kendsdyr, og vi fik derfor her Leilighed til at smage en Boeuf tillavet af friskt Kendsdyrfjød.

Da Beiret efter nogle Dage bedredes fortsattes Reisen Syd efter i en europæisk Seilbaad med indfødte Mænd som Besætning; disse Folk ere i fast Tjeneste ved Kolonierne og forrette forskjelligt Arbejde deels som almindelige Arbeidsmænd og deels som Haandværkere; ved daglig Umgang med Europæerne lære de noget Dansk, men deres Udtale er vanskelig at forstaae, naar de, som meget sjældent skeer, bruge nogle saa Sætninger Dansk.

Vi forlode Døffernæsjet i smukt klart Veir og med god Vind, saa at Seilene kunde bruges, men op paa Eftermiddagen løiede det af, og den temmelig svære Baad maatte føres frem ved Hjælp af Rorerne; Reisen gik derfor langsomt fremad, men Veiligheden til at see Landet bleve saameget bedre. Landet taber i Høide hen mod den saakaldte Frederikshaabs Fjeld; her fortsætter Indlandsisen sig heelt ud til det aabne Hav, og derved at dens hvide Farve gjør den afftiffende mod det øvrige mørke Kystland bliver den let synlig i længere Afstand og danner saaledes et godt Sømærke. Havet udenfor Fjeldens har Udseende af at være stærkt mudret. Længere Syd efter høiner Landet atter, og man sees kun nu og da Indlandsisen dybt inde i Landet.

Et Steds var der paa en Ø en Huustomt, der laae saa lavt at Klippen maa have sænket sig betydeligt siden Huset blev bygget; en lignende Sænkning af Landet er iagttaget flere Steder f. Ex. ved Julianehaab og Holsteenborg, ved hvilken sidste Koloni man tre Gange har maattet flytte Bælene, hvorved Baadene fastgjøres, og et Huus, bygget paa en fast Klippe i Egedes Tid, staaer nu saa dybt, at Vandet gaaer ind i det.

Med Nattens Begyndelse friskede det lidt op, og Seiladsen gik jevnt godt hele Natten. Morgenen oprandt klar og smuk, men Vinden var kun sparsom og Farten yderst langsom, saa at Rorerne atter maatte frem. Henimod Aften trak det op og der reiste sig en

temmelig stærk Modvind, saa at Seilene atter maatte op; Derne her bleve færre i Antal, men vi kunde dog takke de faae, der vare, for at vi overhovedet kunde fortsætte Reisen, thi de dannede et Bolværk imod den udenfor liggende Storiis, der ved den nord efter gaaende Strøm førtes nærmere og nærmere paa os. Indenfor Skjærene var der næsten iisfrit Farvand, men udenfor saaes, saalangt vest og syd efter som Diet kunde række, en hvid Flade; jo længere vi naaede syd efter, desto mere Is var der trængt indenfor Skjærene, og Seiladsen blev derved bestandig mere besværlig. Om Natten traf en stærk tyk Taage op og Blæsten blev til Storm, hvortil kom en meget heftig Regn; under saadanne Omstændigheder var det ønskeligt at søge Ly, men Derne paa denne Strækning vare uden Havn til Beskyttelse for Baaden, og der var derfor ikke andet at gjøre end at holde Pinen ud og søge den nærmeste Havn, som vi da endelig naaede tidlig om Morgen.

Bed denne Havn er anlagt et Udsted kaldet Uvigait, der bestyredes af en Europæer, hvis gjæstfrie Indbydelse til at tage Ly i hans Huus var saare velkommen. I 2 Døgn maatte vi forblive her, da Stormen havde trængt Isen saa tæt ind under Land, at al Passage med Baad var umulig; saasnart Stormen har lagt sig, spredes gjerne Isen lidt, og en saadan Leilighed benyttes da strax til at knibe op til Kolonien Frederikshaab. Paa Veien dertil traf vi en Kajakmand, der ved et Baadestud havde mistet den ene

Arm; til Trods for dette Tab skulde han ikke desto mindre være en af de dygtigste Erhververe. Han buredede ved sin Rajah et maaskee 16 Aalen langt Stykke Flydetræ, som deromkring fandtes i betydelig Mængde. Flydetræet er ofte hele Træer med Rod, som dog paa Grund af den lange Tid, det ligger i Vandet, er gjenmædt af Orme og stærkt udvadt; det er i tør Tilstand meget let og afgiver et meget daarligt Brændsel.

Kolonien Frederikshaab, hvortil vi naaede om Aftenen, var saa indesluttet af Storiis, at Reisen ikke kunde fortsættes syd paa; jeg forblev her i atten Dage, der vilde have været høist fortrædelige, naar ikke den velvillige Gjæstfrihed og Imødekommen, som overalt i Landet findes hos Europæerne, havde bødet endeel derpaa.

Selve Kolonien har foruden flere europæiske Huse en Kirke. Omegnen er meget trist, dog er der et sumpet Dalsstrøg, der er saa stort, at der her kan holdes to Aeer og flere Geder og Faar. For første Gang fik jeg her Leilighed til at gjøre en Fodtour ind i Landet; jeg begav mig paa Veien tidlig om Morgenen ledsaget af to grønlandske Dreng, medhavende saa megen Proviant, som kunde slaae til for een Dag, og desuden en Jagtbøsse. Veien gik øster efter over større Strækninger af sumpet Land omgivet af ganske golde Klipper, hvoriblandt der findes en tæt ved Kolonien, der ansøres at skulle indeholde Spor af Tinnalm. De bratte og ujevne Steder, som findes i Klipperne, gjøre en Spad=

feretour meget anstrengende. Overfladen af Klipperne er fine Steder aldeles forvittret og brudt i Smaastykker, der have Udseende af henslængte Steendynger. Steenblokkenes skarpe Sider virke saare ødelæggende paa europæisk Fodtøi, som da slet ikke benyttes der i Landet, derimod benyttes samme Fodbeklædning, som Grønlanderne bruge, nemlig Kamikker. Kamikken bestaaer i to Støvler begge af Sælsskind, den ene stufket inden i den anden; den inderste er forsynet med Haarene indad, det ydre Overtræk er enten farvet eller vandtæt Skind; imellem Saalerne lægges Hø. Fra selve Kolonien seer man Indlandet skjult af en meget høi Bjergryg, der fortoner sig med en mat blaa Farve; derhen gjaldt Reisen, men Afstanden dertil er vel omtrent $2\frac{1}{2}$ Meil, som ikke er en ringe Bei at tilbagelægge for en Europæer, især naar den som her gik over løse Klippeblokke og Klipper, der pludselig afbrødes af lodrette Klippevægge. Søtaagen, der paa Grund af Koloniens yderlige Beliggenhed er meget hyppig her, kvæler for en Deel Vegetationen; Taagen strækker sig sjeldent langt ind i Landet, og man finder derfor en hyppigere Vegetation længere inde. En Afverling, som findes i disse Landpartier er de smaa Søer, der som oftest have en karakteristisk Beliggenhed; et Sted vare tre smaa Søer saaledes beliggende, at den ene laae noget høiere end den anden, hvorved den underste blev vandet af de to øvre, saa at der dannede sig to rigtignok kun smaa Vandfald, men som toge sig ret vakkert ud i disse

Steenørkener. Vandet i disse Søer som hidrører fra Regn- og Sneevand, er krystallart, og da Søen sjældent er dyb, kan man see Bunden. Vandet har en behagelig frisk Smag og kun hvor det passerer et Leie af Mos kan det have Smag heraf. Ved en af disse Søer traf vi et Par Rypen, hvoraf en blev skudt; Rypen er paa denne Aarstid graalig spættet og ligner i Farve i en saa paafaldende Grad Klipperne, at kun et meget øvet Øie kan opdage dem, naar forøvrigt Klippen danner Baggrunden; hen ad Vinteren skifter Rypen Farve og bliver da saa hvid som Snee, og derfor ere de da ogsaa om Vinteren fortrinlig beskyttede ved deres Farve.

Frederikshaab ligger paa en Halvø, der er forbunden med det øvrige Fastland ved en ganske smal Landtunge, maaskee kun nogle hundrede Alen bred. Da vi havde passeret denne Landtunge, kom vi til et meget høit Fjeldparti, fra hvis Top vi havde en meget viid Udsigt, der gav et Overblik over Storisen's Beliggenhed. Imod Nord var Havet frit for Is indtil maaskee en Miil nord for Kolonien, men herfra begyndte en Stribe, der laa tæt op mod Land og strakte sig saa langt syd efter som Øiet kunde naae; Striben tiltog i Brede syd efter og løb ganske spids til nord efter.

Den Høiderhøg hvorpaa vi nu befandt os var først Begyndelsen til det Klippeparti, som var Rejsens Maal, men Tiden tillod os ikke at gaae videre. Tilbageveien førte os over noget mere grønne Partier, som dog efter europæiske Begreber vare noget matte af

Farve og bestode af Græs, Mos og Krillebærplanter. Mine Ledfagere traf paa et Par Sneefugle omtrent af Størrelse som Spurven, og deres Instinct troe begyndte de strax en Jagt paa disse. Den ene Dreng listede sig saa tæt som muligt hen til en af Fuglene, der sad paa en Fjeldspids, og fastede, paa omtrent 10 Skridts Afstand, med en saadan Sikkerhed en lille Steen efter den, at den styrtede død ned af Fjeldet.

Til Kolonien blev der en Dag indbragt en Isbjørn, som var dræbt tæt udenfor; en saadan Fangst er der paa Stedet ualmindelig, den var jaget af en Fanger som dertil ikke havde brugt andet Vaaben end den til Sælhundefangsten almindelige Harpun. Kjødet er meget yndet af Grønlænderne; det Stykke jeg smagte var seigt og havde en eiendommelig harff olieagtig Smag. Isbjørnen kommer fra Grønlands Østkyst og følger med Storisen omkring Cap Farvel; der dræbes derfor en Deel ved Julianehaabs District.

Den 1ste Juli var jeg endelig saa heldig at kunne fortsætte Reisen syd paa med en Konebaad. Da Baaden sagdes at være mindre stærk, skulde der for at tætte mulig opstaaende Rifter i Skindet medtages Sælspæk; men heldigviis indtraf ikke noget saadant Tilfælde; thi bagefter opdagede jeg, at Damerne, som roede Baaden, ikke havde kunnet modstaae Synet af Spækket og havde spist det. Skjøndt Storstedelen af Storisen var dreven nord paa, var dog Veien af og til spærret af Is, der var sfruuet tæt sammen inden for Derne. Man seer to

Slags Is, den hvide, der i Reglen har ligesaa frist hvid Farve som nyfalden Sne, og den blaa, der be-
lyst af Solen har et smukt himmelblaat Skjær; denne
sidste Slags er sjeldnere. Den almindeligste Form af
Iisstykkerne er to Plader, den ene under den anden
over Vandet, og disse Plader ere forbundne ved en
eller flere Sviler, opstaaede derved at Vandet har skulpet
op ad Siderne; Iisjeldene have derimod de meest for-
skjellige Former, der med nogen Phantasi kunne lignes
ved Kirkespiir, Sviler o. s. v. Ved Narsalik, det første
Udsted, vi kom til, laae der et Iisjeld, der dannede en
fuldkommen regelmæssig Portbue.

Ved Narsalik, der ligger paa en Ø ved Mun-
dingen af en Fjord, som udsfyder Is, var Isen saa
tæt sammenpakked, at vi maatte slaae os til Ro og see
Tiden an til næste Morgen; den Is som denne Fjord
udsfyder lægger sig undertiden saa tæt, at man ikke
kan trænge igjennem den og maa vente paa Isens Spred-
ning i flere Uger.

Efter gjæstfri Indbydelse af den derværende danske
Udligger tilbragte jeg Natten i hans Huus og blev til
Aften opvartet med stegt Sælhundelever, der er finere
og maaskee mere velsmagende end Dxelever.

I Nærheden af denne Plads er der en anden
beboet Ø kaldet Illuilarjut hvor den bekjendte D. Fa-
bricius boede.

Næste Morgen recognoscerede Kajakmanden Far-
vandet og fandt det passabelt, og Reisen gif da for

sig til den næste Station, Udstedet Rangarsuk, hvortil der er omtrent 5 Miil; Veien dertil er noget mindre beskyttet af Der, og Fastlandet er temmelig brat mod Søen; man seer her allerede flere Miil borte det mægtige Fjeld „Tindingen“ af Form som en Pyramide, der rager op over det omgivende Land og danner et godt Sømærke.

En af Koerskerne medbragte en Haandharmonika og gav nogle Stykker til Bedste paa den, hvilket afstedkom megen Munterhed iblandt Damerne men tillige forsinkede Reisen, saa at vi først ved Aften naaede Rangarsuk.

Ved dette Udsted var der ligeledes en danff Bestyrer. Huset her var ret venligt og havde ud imod Søen en lille Have, hvor Alt stod i frodig Væxt; hvor sparsomt man der i Landet maa være med Træ viste sig af Stakitværket omkring Haven, det var nemlig sammenflaaet af Tøndestaver, som skjøndt lidt krumme ikke toge sig saa daarligt ud. Efter Aftensmaden maatte Reisen strax fortsættes for at benytte det gode Veir, som det teguede til at blive om Natten.

Den Bei, vi nu kom ad, fører forbi en saagodt som aldeles nøgen og gold Kyst, der meget steilt hæver sig op fra Havet til en Høide af maaskee et Par tusinde Fod. Søgangen her var som Følge af at det aabne Havs Bølger ikke brydes af Der temmelig stærk og gav Konebaaden Veilighed til at vise sin Elasticitet: naar den kom til at staae paa Toppen af en Bølge, høiede den

begge Ender nedad og vred sig, saa at det knagede i den til stor Fornøielse for Koerfjerne. Iblandt de mange Gisfjelde, som vi passerede var der et, der vel kunde være en Fjerdingvei fra os, da det med eet begyndte at bevæge sig og efter nogle Svingninger sprang med et sandt Tordenskrald i mange smaa Stykker, hvorved der opstod en stærk Søgang i en meget stor Omfreds. Saadanne Drøn høres ofte langs Kysterne, og om det just ikke er nogen musikalsk Nydelse, er det dog en velgjørende Afverling i den Dødsstilhed, som hersker i blifstille Veir.

Tidlig Morgen naaede vi et smalt Løb kaldet Tongarkfjuls Løbet, der adskiller en større, meget høi Ø Sermesø fra Fastlandet; paa denne Ø findes Bægsteen, der af Grønlænderne benyttes til Kar og Lamper. De mørke et Par tusinde Fod høie Klipper, som omgive dette Løb paa alle Sider, give Partiet et vist truende Udseende. Til dette Sted knytter sig, ifølge de saa endnu bevarede Sagn fra Hedenskabets Tid, Sagnet om Aanden Tongarkfjul, der her antoges at have sit Sæde.

Nogle Timers Roning bragte os til Udstedet Arfuf eller Arfuf beliggende ved Fjorden af samme Navn. Derne heromkring ere meget høie med spidse fegle-dannede Fjeldtoppe. Ret vester ud fra Fjorden omtrent 2 Miil fra Land ligger der en ved sin Form ret mærkelig Ø kaldet Omenak, paa danff Hjerte; den rager

maaſſe totuſinde Fod op over Vandſpeilet og er ved Foden omtrent en Femtedeel af Høiden i Diameter.

Arſuſſfjorden er ſaa godt ſom ganſſe aſluttet fra det aabne Hav ved meget høie Der, og den Temperaturforandring, man mærker ved at ſeile ind i den fra det aabne Hav, er meget paafaldende, naar Veiret er ſtille. Paa den nordre Side af Indløbet til Fjorden haveſ det ca. 4400 Fod høie Kunnakſfjeld, der ved Beſeilingen af Fjorden er vigtigt ſom Sømærke; det er lige fra Toppen af bedækket med Iſjøkler og er mod Øſt næſten lodret lige til Foden; ved Foden findes mægtige Klippeblokke, der ſynes at være løſrevne fra Fjeldets Top.

Det Indre af Fjordene er i Henſeende til Vegetationsforholdene meget forſkjelligt fra Yderlandet nærmefſt ved Havet og Derne. Den nærmefſte Aarſag hertil er den al Vegetation kvælende Søtaage, der ſjeldent trænger langt ind i Fjordene; men dertil kommer, at Fjordenes Dalſtrøg ere beſkyttede mod de fleſte ſtærke Storme ved Fjordenes uregelmæſſige Form og de meget høie Landſtrækninger, ſom omgive dem. I Arſuſſfjorden mærkes ſaaledes en Nordenſtorm kun ſom en frifſt Briſe; kun een Vindretning, nemlig den varme øſtlige Vind kan der i Fjorden være af en meget heftig Natur.

Seent paa Aſtenen kom vi til mit Beſtemmelſeſted Iwikout eller Iwikæt, beliggende 2½ Miil inde i Fjorden, et Etabliſſement, ſom for privat Regning er anlagt her for at bryde Kryolith.

For at komme fra Godthaab til Ursuksfjorden medgik der een Maaned, en Reise der med samme Befordringsmidler kan gjøres paa 8 Dage, men paa den anden Side kan man blive nødt til at tilbringe endnu meer end een Maaned paa en saadan Tour. Veir- og Sisforhold i den Deel af Landet gjøre enhver Beregning over den Tid, man vil anvende paa Reisen der, ubestemt.

Ursuksfjorden har i den senere Tid faaet en betydelig Interesse ved Kryolithen som findes der; dette Mineral er hidindtil kun fundet der, men efter nogle Angivelser skal det ogsaa forekomme ved Miask i Nærheden af Uralbjergene. Kryolithen har i mange Aar været kjendt af Grønländerne, der under deres Ophold derpaa Pladsen brugte at pulverisere og blande det i Snustobak; i Europa blev det først bekjendt ved Gieseke, en tydsk Mineralog, der i Aarene 1806 til 1813 for den danske Regjering bereiste Landet; over den Reise har Gieseke skrevet en Dagbog, som findes paa Universitetets Bibliothek. Navnet Kryolith er græsk og betyder Sissteen. Den findes saavel af hvid Farve som brunn indtil mørkebrunn; den er at betragte som Gangmasse for flere Mineralier, som her findes hulter til hulter mellem hverandre: man finder der saaledes Dvartskrystaller, Feldspath, Flusspath af forskjellige Farver, Tinsteen, Jernspath, Kobberkis, Blygløds, Molybdængløds, Zinkblønde, Svovlkis, Tantalmetal og Arsenikkis, men alle disse Mineralier forekomme i saa ringe

Mængde, at det ikke synes, at de kunne blive Gjenstand for nogen Brydning i det Større.

I Aarene 1849—50 underkastede polytechniske Kandidat, J. Thomsen, Kryolithen en Række Undersøgelser*), hvoraf fremgik at der af dette Mineral kunde fremstilles Soda; denne Opdagelse blev Basis for en meget omfattende Industri, der alt nu er forplantet til Udlandet.

Maaden paa hvilken Sodaen fremstilles af Kryolithen er i Hovedsagen følgende: Mineralet pulveriseres, hertil sættes pulveriseret Kalk, og samme Blanding glødes i særegne dertil konstruerede Ovne. Den glødende Masse bliver dernæst udludet med Vand, og den derved erholdte Lud mættes med Kulshyre, inddampes Noget og hensættes derpaa til KrySTALLISATION, hvorved Sodaen udfiller sig i KrySTALLER. Som Biproduct erholdes Leerjord og Fluorcalcium, hvilket første benyttes til svovlsuur Leerjord.

I Paris findes der en Aluminiumsfabrik, der har benyttet Kryolithen for deraf at fremstille Aluminium, et Metal der i Udseende staaer imellem Tinnet og Sølvet og udmærker sig ved sin Lethed; dette Metal er i den nyeste Tid bleven anvendt til Dannelsen af Metaltraadnet, som anbragt paa den davisske Sikkerhedslampe, der bruges i Kulbjergværkerne, skal vise sig som særdeles brugbart.

Iviktout er det grønlandske Navn paa et græsrigt

*) See Oversigt over det kongelige danske Videnskabskabernes Selskabs Forhandlinger Aaret 1862. Nr. 1 og 2.

Sted, et meget betegnende Navn for denne Dal; bag Kryolithbruddet haves efter grønlandfke Forhold et meget frodigt Krat af Bidier, der her naae en Høide af 2 til 3 Alen; hist og her titter en Rønnebærbusk frem. Strænterne ere bevorede med temmelig tæt Græs og Krikkebærplanter; nu og da sees Blaabær og Enebærplanter.

Her som overalt i Fjorden findes en utrolig Mængde Myg, der især i Middagsstunden ere saa generende, at man maa benytte Slør for Ansigtet for ikke at blive stukken. Man seer til sine Tider hele Skyer af disse smaa Plageaander.

I Fjorden, som strækker sig ind til Indenlandsisen, findes et Fuglefjeld, der beboes af Tatteratter, som trække hertil om Foraaret og bygge Nede; den umaadelige Mængde af Fugle, som saaledes samler sig, vilde foranledige Ansamling af Fugleexcrementer ligesom andetsteds, hvor Fugle findes i stor Mængde f. Ex. paa Chingha Derne, hvis ikke Regnen her forhindrede det. Det er altsaa ganske det samme Forhold som paa Færøerne, der ere det rigeste Land paa Fugle men dog ikke give Guano.

Saa vel ved Arfuk som i Fjorden skal man have fundet Levninger af skandinaviske Beboelse.

Iviktout selv har i sin Tid været Telteplads, hvor Grønlanderne droge hen om Sommeren, men nu besøges Pladsen kun af Grønlandere, der komme i Europæernes Grinder, eller naar de gjøre Togter ind i Fjor-

den for at fange Angmaksætter, der her skulle være tilstede i forholdsvis betydelig Mængde og foranledige at Fjorden søges af Indfødte langveis fra. Nu har Fjorden ved Europæernes Nærværelse antaget et ganske andet Physiognomi. Der er opført flere Huse for Europæere, som her overvintre for Kryolithbrydningens Skyld; den største Deel af Sommeren befærdes Fjorden af Søfolk, og ved Kryolithen gaaer det uafbrudt fremad med Brydning, Stabling og Udfibning.

Den Sommer, jeg tilbragte der, ankom de første Skibe i Midten af August og vare efter et Ophold af 10 til 12 Dage seilklare igjen. Ved Midten af September Maaned var der endnu et Skib under Ladning, og med dette agtede jeg at hjemgaae; der indtraf imidlertid en Storm, som løsrev Skibet fra sine Fortøininger, og under et Forsøg paa at naae Havn i Fjorden blev Skibet saa ilde tilredt, at det ikke kunde hjemgaae førend efter en omfattende Reparation, der som Følge af den nødvendige Assistance ikke kunde foretages paa Stedet men i den nærmeste Koloni Frederikshaab.

Efter Indbydelse af den danske Bestyrer af Udstedet Ursuk tog jeg Ophold der for Vinteren. Ved Huset der var der en lille Have, hvori der voxede flere Haveurter saasom Ræddiker, Salat, Gulerødder o. fl. Af Husdyr holdt Bestyreren flere Geder og Høns, Banffeligheden ved at holde Geder og overhovedet taget Husdyr paa et af Grønlændere beboet Sted er ikke saa ringe paa Grund af de Indfødtes Lyst til at dræbe

disse; Geden holder meget af at vandre paa Klipperne for at samle det der sparsomt forekommende Græs og bliver ofte hele Dage borte; hvis nu en Grønlænder møder den, vil han føle sig meget fristet til at holde Jagt paa den, og kun den Omstændighed at han veed Europæerne i Nærheden afholder ham derfra. Prinds Napoleon havde flere Geder ombord paa sit Skib, da han besøgte Grønland; de bleve slupne løse paa Klipperne etsteds ved Frederikshaab, og et Par Stykker af dem løb da ind i Landet og kunde ikke fanges til Hjemreisen; de vandrede derefter omkring, til de nogen Tid efter bleve stude af en Grønlænder. Geden er meget nøisom i Henseende til Foder og kan derfor let holdes Sommeren over; derimod er det vanskeligt at faae tilstrækkeligt Foder for den om Vinteren.

Nytten af Huusdyr i Grønland er vel ikke synderlig stor, men det Hyggelige og Hjemlige ved at see dem er en stor Udspredelse. Afkommet af Huusdyr i Grønland bliver altid daarligere end Stamdhyret, hvilket gjælder om alle Slags og er en Følge saavel af Klimaet som Foderet. Kyllinger, som udruges der, blive smaa og forkrøbne, og kun ved den yderste Omhyggelighed kunne de opdrættes men blive dog almindeligviis mindre end vore Høns.

Pladsen Arful var beboet af 72 Indsødte og havde 7 Huse, hvis Udseende just ikke skulde opmuntre dette Opholdsted for en Europæer.

Grønlænderens Huus kan vel nærmest kaldes en

Steengrotte; der i Reglen er af firkantet Gjennemsnit, af meget forffjellig Omfang og af Hvide som en voksen Mand; det er opført af Klippesteen med Mellemlag af Græstørv, Taget er dannet af Flydetræs-parrer, hvorpaa der er lagt nogle Kviste og Græstørv og, hvis Velstanden tillader det, noget gammelt Konebaadsffind. Sjeldent findes meer end eet Vindue som efter gammel Skik forfærdiges af sammensyede Sælhundetarme, men i den senere Tid benyttes for en Deel europæiske Vinduer, der ere tilfals hos Handelen. Huset har kun een Indgang, saa lav at Europæeren maa krybe paa alle fire for at komme ind igjennem den. Grønlænderne, lige fra den Unge til den Allerældste, have en paafaldende Bøielighed over Lænderne, der gjør, at de kunne passere denne Indgang med største Lethed. Strax ved Indgangen til denne Forstue eller Gang findes en Fordybning eller Nische i Væggen, der benyttes som Ildsted. Det Ydre af et saadant Huus er alt Andet end propret; rundt omkring Huset findes Menneskeexcrementer og til hver af Siderne ved Indgangen findes store Bunker Snavs saasom Sælhundebenen, Stumper af Skind, Nadsfler og overhovedet alt Affald fra Huusholdningen smides herud og danner derfor et hjært Ophold for den Masse Kavne, som hjemsøge saadanne beboede Pladser. Det Indre af Huset er maaskee endnu væmmeligere: Gulvet er kun sjeldent af Brædder, men i Reglen dannes det af den nøgne Klippe, hvis den er jevn, hvis ikke, belægges den med flade Steen. Den ene Side af

Huset er optaget af en Brix af Brædder, som benyttes som Bænk og Sovested; Huusgeraadet indskrænker sig til en Gryde og nogle faa Leerskaale samt den nationale Bægsteenslampe. Denne brænder baade Nat og Dag og ledsager Grønlænderen paa hans Reise og opstilles i hans Telt; for Lampen synes han at have en overordentlig Forkjærlighed, og maaskee gjør den paa ham det samme hyggelige Indtryk som Kaminilden paa Englænderen. Lampen skal ikke alene lyse men ogsaa varme i Huset, og ved den koges Maden. Under Brixen henstilles Urinballien. Huset er gjerne beboet af flere Familier i Gjennemsnit af 12 sjældent over 24 Personer; alle disse Menneskers Uddunstninger i Forening med Lampeosfen gjør Atmosphæren i et saadant Rum saa væmmelig, at en Europæer, den første Gang han træder derind, ikke kan udholde det. Om Vinteren er Gulvet i et Piaff som Følge af den Sne og de Urensigheder, som slæbes med ind i Huset og der tõe op i Rummet 20 til 25 Graders Varme.

I den senere Tid er der sine Steder indført Kaffelovne i Grønlænderhusene, og om disse end ikke ville blive en Erstatning for Lampen, ville de dog kunne tjene som et Ventilationsapparat til Bortførelse af de høist skadelige Dunster, som ansamle sig i Huset.

Opholdet i disse usunde Boliger gjøres mindre skadeligt ved Grønlænderens idelige Færd i den frie Luft og ved den Omstændighed, at han om Sommeren boer i Telt enten paa Vinteropholdsstedet eller etsteds i

Nærheden, hvor han antager at kunne gjøre god Fangst. Teltet dannes af gammelt Konebaadsffind, der hænges over Stokke, og for at Teltet skal slutte tæt til Grunden, opføres en lille Muur ved Foden.

Betragte vi Grønlanderens huslige Liv, da finde vi en høi Grad af Fred udbredt over det; han gifter sig, naar han har opnaaet saa stor Færdighed i Brugen af Kajaken og Fangeredskaberne, at han kan ernære Flere end sig selv; Vielsen foretages af den europæiske Præst, hvorefter det nygifte Par flytter sammen og boer hos en af Parternes Forældre. Føder Konen ham Dreng, er han især lykkelig, Piger ere mindre velkomne, men føder hun ham ingen Børn, bliver Forholdet mindre godt og skal i Fortiden have medført Skilsmisse, som dog nu efter Christendommens Indførelse skal være ganske u hørt. Navne faae Børnene gjerne efter Bibelhistorien, men disse benyttes som oftest ikke i det daglige Liv men derimod Ogenavne. Børnene behandles med megen Omhed, men om nogen egentlig Opdragelse er der ei Tale, de faae Lov til at gjøre, hvad de ville, og nogen Brettesættelse kjende de ikke til. Ved Udstederne er gjerne en Læserinde, en Kone, der mod en lille Godtgjørelse af Missionen paatager sig at lære Børnene at læse, skrive og regne, en Forretning der da ogsaa udøves af indfødte Catecheter. Skrivning syntes især at tiltale de Indfødte i Arjuk; det var saaledes ikke sjældent, at Beboerne af et Huus verlede Breve med dem i et andet.

I Godthaab trykkes Bøger ja selv en lille Avis i det grønlandste Sprog og afpassede efter Forholdene og forsendes til de mange vidt adspredte Indfødte, der gjerne læse disse. Der oversendes fra Europa og udgaaer ligeledes fra Godthaab trykte Billeder, der, især naar de ere colorerede med stærke Farver, gjøre megen Lykke og findes opslaaede inde i Husene.

Grønlanderen er fra ung af hvad man kalder godt ved Magt; han er meget muskuløs, og i Neglen seer man tykke, kjødsfulde Ansigter; han bliver tidlig gammel i Udseende, hvortil vel ogsaa den mørke Teint bidrager, en Pige paa 20 Aar seer efter vore Begreber ud til at være mindst tredive.

Naar Drengen bliver større, begynder han at øve sig i Kajakroning og Brugen af Fangeredskaber og ledsager de Ældre paa Fangst. Den første Sælhund han hjembringer er Anledning til Festlighed, og fra nu af er han Fanger.

I Neglen gaaer Fangeren ud paa Fangst om Morgenstunden efter fra Fjeldene at have gjort sig fortrolig med Veirforholdene; han roer da som oftest flere Mile bort kun medhavende et lille Forraad af Proviant og ofte slet intet. At han maa søge Sælhunden saa langt borte, gjør, at selv Europæere, som længe have levet der i Landet, ikke have seet en saadan Fangst. Naar han kommer hjem med Sælhunden, bliver den af Stedets Fruentimmer slæbt op fra Vandet og lige strax flænset. Skindet trækkes af, Spækket skjæres bort og kun en lille

Deel bliver tilbage paa Kjødet. Sælhunden giver Grøn-
lænderen næsten Alt, hvad han behøver.

I de Perioder, da Sælhunden trækker langs Grøn-
lands Kyster, seer man en utrolig Mængde, men dens
Hurtighed og store Narvaagenhed gjør Jagten paa den
meget vanskelig, og for at blive en dygtig Fanger maa
Grønlanderen have fleraarig Øvelse heri, og dog seer
man ham flere Dage i Råd komme tomhændet hjem fra
en saadan Jagt.

Aldrig saasnart er Fjeldet eller Spækket skaaret af,
førend en Deel bringes hen til Kjøbmanden for der
at sælges eller rettere sagt ombyttes mod europæiske
Varer. I Grønland benyttes Creditsedler og vore al-
mindelige Kobberpenge. Creditsedlerne lyde paa 1 Rdl.
og derunder; efter en af Handelsdirectionen fastsat Takt
betales nu Spækket og andre grønlandske Producter
med Penge, men disse forblive kun saalænge i Grøn-
lænderens Haand, indtil han efter Evne har beregnet,
om Beløbet er rigtigt, og strax derpaa forlanger han
da hvad han nu ønsker, saasom Caffe, Sukker, Tobak
o. s. v., og det vil sjelden vise sig, at han forlader
Boutiken med Contanter. Det betragtes som en For-
nøielse at handle, og derfor fordeles Producterne til flere,
navnlig til Børnene.

Med Grønlanderenes Tilbøielighed til Fraadseri
spises nu saa Meget som muligt og paa den Dag i
Morgen tænkes ikke; kun i det Tilfælde, at Sælhunde-
kjødet er saa rigeligt for Haanden, at det ikke med alle

Anstrengelser kan fortæres, gjemmes det i dertil indrettede Forraadskamre, som dog kun findes i det Sydligste af Landet; i disse Forraadskamre gjemmes foruden Sælhundekjød ogsaa tørrede Fisk og Angmaksætter, men med deres Fyldning staaer det kun daarligt til, og de blive længe før Tiden tomme.

Til Maaltidet ere Alle velkomne, og i Henseende til Fødemidlerne hersker der Communisme; kun naar der indtræder meget knap Tid paa Fødemidler, er Fangeren tilbageholden med Provianten og sørger da først for sin egen Huusstand. Den knappe Tid paa Fødemidler eller, som den i Landet kaldes, Sultetiden, indtraf omtrent i Midten af Januar og holdt ved til ind i Begyndelsen af April. I denne Periode er Sælhunden sjelden og Ulven er da Grønlændernes vigtigste Næring, men indtræffer der stille Veir med stærk Frost, saa at Havet lægger til, eller samler der sig saa tætte Masser Driviis, at han forhindres fra at gaae ud paa Fiskefangst, og han ellers ingen Ressourcer har, da er han meget ilde stedt og han bukker da under til Trods for sin Udholdenhed i at sulte. Fra Handelspladsen, hvor der haves Lager af europæiske Fødemidler, saasom Bessøiter, Vrter og Gryn, bliver der da enten udlaant eller ligefrem givet til Grønlænderen saa Meget, at han ikke døer af Sult; men det er tydeligt, at al europæisk Proviant for ham kun kan betragtes som en Slags Lækkeri, til at ernære Grønlænderen hører det langt kraftigere Fødemiddel Sælhundekjød, og at han

overhovedet taget maa the til det europæiske Forraads-kammer, skulder han kun sin egen Mangel paa Forsynlighed, som paa en paafaldende Maade viser sig i de Perioder af Aaret, da Torfsene i forbausende Mængde indfinde sig ved Kysterne og med største Lethed pilkes, men hvoraf kun Leveren benyttes og Resten da henflænges paa Klipperne og fordærves.

Nu og da bliver Fangeren hjemme og arbejder paa sin Kajak og Fangeredskaber og udfolder herved en mærkelig Fingerfærdighed.

Sommeren 1859 var meget ustadig, men til Gjengjæld var Efteraaret ualmindelig godt og det vedvarede indtil Begyndelsen af November; men skjøndt Solen hver Dag skinnede klart og det ved Middagstid var saa varmt, som vi her have det en klar Efteraarsdag, faldt det dog ind med Frost om Natten, og hver Morgen var alt stillestaaende Vand bedækket med en Sisshorpe. Solens Varme ved Middagstid var temmelig stærk, ja endog meget generende, men træder man hen i Skyggen af et Fjeld, da føler man strax den isnende Luft, som selv paa den hedeste Sommerdag er tilstede.

November Maaned var nu forløben og i December blev Kulden saa streng, at Fjorden lagde til og Isen kunde bære; dette var dog for Stedets Forhold ualmindeligt, thi i den Deel af Landet er der stadige Luftstrømninger, der sætte Vandet i Bevægelse og derved forhindre det fra at fryse; selve Havet ved Da-

visstrædet fryser her ingensinde til, saaledes som Tilfældet er sine Steder i Nordgrønland, og man kjender da heller ikke til Slædefjorsel med Hunde, denne Transportmaade benyttes først ved Holsteenborg og nordesten. Isen paa Fjordene er ikke let at befærde, da den inde ved Kysten brydes i Stykker mod Klipperne ved Ebbes og Flods Virkning.

Med Efteraaret indfinde sig store Flokke af Ulter, Wender og Eddersugle i Fjordene og i Havet omkring Derne, hvor de forblive til Foraarets Begyndelse, da de trække nord efter og bygge Rede. Efter det første Sneefald begynder Kypen at vise sig, den kommer inde fra Fastlandet og søger nu Kysterne; det Samme er Tilfælde med Haren og Ræven, af hvilken sidste man seer mange Spor i den nyfaldne Sne, naar den har været paa sine Vandringer til Strandkanten for ved Lavvande at søge efter Føde; men ofte bliver denne Vandring Rævens sidste, thi Grønlænderen sætter tæt ved Strandkanten en Fælde, en lille i Tværsnit firkantet Grotte af flade Steen, affurat saa stor at Ræven kan krybe derind; den ene Ende er lukket og over den anden hænger der en løs Klapp, der ved en Snor staaer i Forbindelse med en Bunke tørre Angmaksætter, som hænge inde i Fældens lukkede Ende; Ræven kan ikke modstaae Duften af Angmaksætterne, den kryber ind i Fælden, men i samme Dieblit som den griber Loffemaden, falder Klappen ned og spærrer for den; kun en Deel af dens Hale stikker udenfor, og i denne griber Grønlæn-

deren fat og dræber Dyret. Inde i Fældeu gjør Ræven naturligtviis den meest rasende Anstregelse for at slippe ud, og derved gnider den ofte en Deel Haar af sit kostbare Skind.

En Ræv blev en Aften fanget i en Fælde, dannet af en Trætønde, men i Løbet af Natten gnavede den med Tænderne et saa stort Hul i den meget solide Træbund, at den næste Morgen krøb ud deraf kun efterladende sig nogle Totter Haar og medtagende hele det lokkende Maaltid, der var anrettet til dens Fordævelse.

Jagten paa Landjorden, naar undtages Kendsdyrjagten, drives egentlig kun af Drengene, Piger og saadanne Mænd, der paa Grund af en eller anden Svaghed ikke kunne fange Sælhunde; kun naar Fangeren ved Bislæg ganske er forhindret fra at gaae ud i Skjæfen, gjør han nu og da en Streiftour til Fjelds og kommer da gjerne hjem med en Hare og nogle Kyper, som da strax sælges til Europæerne. I Grønland er Riflen indført, og en saadan har da enhver nogenlunde dygtig Fanger; med den lurer han bag Klipperne eller paa Bisløkkerne paa Sælhunden, og faaer han blot Tid nok til at rette sit Skud, da feiler han sjældent; ogsaa paa Kype- og Harejagten bruger han Riflen, men for de Førstes Bedkommende er Kuglen for stor, hvorved de som oftest skydes i Stykker.

Børnene fange Kypen i Snarer, men mærkelig nok spises, selv i den knappestede Tid, hverken Kypen eller

Haren; kun Indvoldene tages ud og spises og Resten sælges. Søfuglene derimod spiser Grønlanderne, og dem jager han da især med Fuglepilen, som han paa 20 til 30 Alens Afstand kaster med en høi Grad af Sikkerhed. Edderfuglen flaaes og Skindet med Dumene paa benyttes til Klædning.

Til Grønland forsendes af Kjødprovisioner kun saltet Kjød og saltet og røget Flæsk, der, hvor fortrinligt det forøvrigt er i Dvalitet, dog vilde som stadigt Fødemiddel have skadelig Indvirkning paa Helbredet, saa at Landvildtet er meget søgt og paa de fleste Steder kan havees til Husbehov. Sælhundekjødet kunne mange Europæere ikke bekvemme sig til at spise, og dog ligner det i Smagen ganske Drefjød, det er trevlet og mere mørkt, men afgiver en Suppe uden Affmag. Om det nu ligger i Fødemidlerne eller i Klimaet, er det dog temmelig almindeligt, at Europæerne efter en lang og streng Vinter angribes af Skørbug, der viser sig ved Dmhed i alle Ledene, Ophovnen af flere Legemsdele og især af Tandkjød, hvorved der som oftest mistes en Tand. Et godt Middel herimod er Cochleareplanten, der voxer paa alle Yderøerne og især ved gamle Hus-tomter, hvor den findes frisk og grøn under Sneen; Cochlearens saftige og kjødsfulde Blade smage stærkt bittert og man kan lave en fortrinlig Salat paa disse. Et endnu bedre Middel mod Skørbug er den saakaldte Mattak, Skindet af forffjellige Hval- og Delfinarter.

De grønlandse Fruentimmer seer man ofte hele

Dagen igjennem sidde oppe paa Husets Tag og passiare, men skjøndt de vel i Almindelighed kunne siges at dovne en heel Deel, ere dog mange af dem slittige; foruden at deeltage i Sælhundens Flænsning og Madkogningen sørge de for Fangernes Klædning, tilberede Skind og sje. At Fruentimmernes Virksomhed i denne sidste Retning kan være meget respectabel, kan sees deraf, at flere grønlandske Sager, der af en Englænder, Mr. J. W. Tayler, som i flere Aar har opholdt sig i Grønland, vare udstillede paa Verdensudstillingen dette Aar i London, erholdt „hæderlig Dmtale“. De udstillede Gjenstande bestode i: Grønlænderindedragter, en eskimoisk Jagtdragt med forffjellige Sager af Eskimoernes Arbeide; Maatter af Sæl- og Hundeskind; en Skammel og Handsker af Sælsskind; hvide Skind af Sælunger, Fugleskind; haandspundet Garn af hvide Harehaar; Sener, hvoraf Grønlænderne gjøre Traad.

Med Vinteren indhylles saa at sige Alt med Sne og Is; en skjøn Morgen er Bærelset ganske mørkt, hele Vinduet er udvendig fra bedækket med Sne; man gaaer da til Døren for at komme ud og skaffe Sneen bort, men ikke sjeldent er ogsaa denne saa barrikaderet af Sne, at man maa søge op paa Loftet for at finde en Udvei. Sneestorme vare temmelig hyppige ved Arfus og varede to til tre Dage, i hvilken Tid man da maatte prise sig lykkelig ved at kunne sidde inde i en luun Stue; man kan da af og til see en lille ganske nogen Grønlænderdreng komme glad og fornøiet ud af

et Huns og springe nogle Gange omkring i Sneen og derpaa løbe ind igjen.

Et mere eensformigt Liv end Opholdet i Grønland paa denne Tid af Aaret kan neppe findes; alle længere Udflugter ere umulige, i 3 til 4 Maaneder høres slet ikke Noget til Beboerne af andre Pladser, Posterne, som den øvrige Tid af Aaret befordres imellem Kolonierne, ere standsede, og Grønlænderne tage ikke saa langt bort paa Fangst, at de kunne træffe sammen med dem fra det næste beboede Sted; man er med andre Ord ganske affkaaret fra den øvrige Verden. Under saadanne Forhold bliver den mindste Hændelse en Begivenhed af Betydning, blot en Dør eller Falk behøver at vise sig for at blive Gjenstand for en særdeles Opmærksomhed.

Hvad der egentlig gjør Vinteren saa trykkende paa denne Deel af Grønland er Frostens Varighed, (det kan saaledes fryse uden nogen Afbrydelse i hele 3 Maaneder) og ikke saameget Kuldens Styrke, thi 15° R. var den stærkeste Kuldegrad ved Ursuk, og denne mildnes betydelig ved Middagstid. Den almindelige Kulde var 10 Grader og naar den eiendommelige østlige Vind indtraf, kunde Thermometret i Løbet af en halv Time stige ned til $+ 7^{\circ}$. Denne eiendommelige varme Vind kan indfinde sig med orkanagtig Hestighed og menes at være den tilbagevendende Passat.

Bimaaner og Bisole saaes kun et Par Gange ved Ursuk, derimod saaes Nordlys saagodt som hele Som-

meren, men da ikke saa stærke og glimrende som i klare Vinteraftener.

I Februar Maaned var den varme østlige Vind ledsaget af Lynild, et Phænomen, som selv om Sommeren er meget sjældent i Grønland.

I dette eensformige Liv var der saare liden Afvexling: Kajakmanden gaaer om Morgenen ud i sin Kajak, hvis Beiret tillader det; lidt op paa Formiddagen dukke Børnene ud af Husene og sprede sig omkring paa Klipperne for at lege og jage, eller de gaae til Læserinden; Konerne og endeel af Pigerne indtage deres Sæde paa Husets Tag og sidde her iudtil Catecheten hen paa Eftermiddagen kalder til Bøn, Alle baade Store og Smaa ile da til og samle sig i et eller andet af Husene. Efter Gudstjenesten tager da Hver især fat paa sin Dont, og kommer Kajakmanden hjem med en god Fangst eller er det hellig Aften, da bringes lidt Afvexling ind i det Hverdagslige ved at opføre en Dands i Huset. Musikken dertil udføres paa Violin eller Haandharmonika og Melodierne ere paa saa Undtagelser nær danske. Næst efter Caffedrikning indtager Nydelsen af Tobak den første Rang, en Nydelse, hvortil Kvindeskjønnet ogsaa er hengiven; navnlig var der to gamle Koner der paa Stedet, som vare meget hengivne til Skraa-tobak.

Helligdagene frembringe nogen Variation i eensformigheden, deels derved at der holdes Gudstjeneste om Formiddagen, deels ved den noget større Reenlig-

hed i Paaklædningen; have nemlig de unge Piger meer end een Dragt, hvilket er sjeldent, tages den reneſte paa, Haaret vadsfes i Urin for ſom det hedder at komme til at „dufte ſom en Jomfru“ og ombindes med rene Baand.

Julemorgen og Nytaarsmorgen ſynge de Yngre af Befolkningen Pſalmer udenfor Europæernes Vinduer og modtage da, ſom Skik og Brug er, en lille Preſent derfor, beſtaaende i Caffé, Sukker eller andre europæiſke Læfferier.

I Løbet af Aaret indtraf der paa Pladsen et Tilfælde, ſom er meget ſjeldent: Naar en Grønlænder bliver miſfornøiet med ſine Forhold, naar f. Ex. Fangſten der paa Stedet ikke er ham god nok, da flytter han hen til et andet Sted, hvor han troer at være bedre ſtillet; men ſkrive hans Bekymringer ſig fra huſlige Sorger, da kan han blive ſaa fortvivlet, at han forlader Huus og Hjem og gaaer til Fjelds. Han gjør ikke dette Skridt aabenlyſt men roer ud i ſin Kajak, følger Kysten til et eller andet affides Sted, hvor han forlader Kajakken og søger ind i Landet; mærkeligt er det, at han paa Fjeldene kan friſte Livet. Man ſkal efter Sigende have Exempler paa, at Fjeldgjængere have tilbragt flere Aar paa Fjeldene og da ere vendte tilbage til Hjemmet, men i Almindelighed vende de ikke tilbage. Saadanne Tilfælde ſkulle være ganſte overordentlig ſjeldne ſom Følge af det fredelige og godmodige Forhold, der herſker imellem de Indfødte indbyrdes. Trætte er noget

ganske Uørt og forekommer endog ikke imellem Børnene, ja Sproget skal endog ikke indeholde Stjældsord, en bydende eller befalende Tone benyttes ingensinde, og alene i den Omstændighed at flere Familier boe sammen i eet Huus og benytte samme Husgeraad, ligger et talende Beviis for deres fredelige Gemyt. Tyveri, Boldsomheder, Mord eller deslige kjendes næsten ikke iblandt dem, og hvor alvorlig end Grønlandereren seer ud, er han dog, hvor gammel han end bliver, altid oplagt til Spøg. Imod Europæerne ere de meget tilbageholdne og beskedne og behandle dem med Agtelse, og deres Tjenstvillighed og Velvillie maatte absolut bringe dem en Deel nærmere til Europæerne, naar ikke deres Leve- maade og den deraf følgende Ureenlighed stillede sig i Veien.

I Midten af Vinteren vare Forholdene for Fangsten ved Arjuk meget uheldige, og der indfandt sig da regelmæssig hver Morgen ved Boutiksdøren Indsødte for at modtage europæisk Proviant til hele Pladsens Befolkning; hvor sparsom end Uddelingen var, syntes det mig dog betænkeligt, thi 72 sultne Menneffer kunne jo spise en ret antagelig Portion, og naar Beholdningen var sluppen op, hvad saa? vi vare to Danske imod saa mange af Sult og Mangel trykkede Menneffer — men heldigviis blev der dog fanget nogle Ulke og enkelte Torst, og med Begyndelsen af April blev Havet mere tilgængeligt.

I den trange Tid er det ikke alene Sulten, som

gjør sig gjældende, men Manglen paa Brændsel har en maaskee langvarigere Virkning; man seer de Indfødte sønderlemme Husets Tag, og selv Redskaber og Baade maae holde her for at tjene til at opvarme den usle Hytte og for at koge Maden ved. Af de tre Konebaade, som fandtes der paa Stedet, blev den ene hugget i Stykker, og den bliver maaskee i mange Aar ikke erstattet af Mangel paa Materiale. Naar nu Foraaret kommer, i hvilket de skulle begynde at erhverve, have de ikke de dertil fornødne Baade eller Redskaber, og det er tilvisse et beklageligt Syn at see en raff uug Fanger gaae ørkesløs fordi han ikke har saameget Materiale, at han deraf kan forfærdige sig en Kajak.

Grønlænderens Tilbøielighed for europæiske Varer saasom Caffe, Sukker, Tobak o. s. v. foranlediger ham til at bortbytte sine nødvendige og for ham nyttige Producter mod saadanne Luxusvarer; han kan med sin Letsindighed og Sorgløshed ikke modstaae Fristelsen og forarmes paa denne Maade bestandig mere. Paa dette uheldige Forhold vil der fremtidig for Sydgrønlands Bedkommende blive bødet ved en Bestemmelse, som dette Foraar er truffet af Indenrigsministeriet, ifølge hvilken en vis Part af det Beløb, for hvilket der indhandles skal anvendes til de Indfødtes Tary, ligesom der ogsaa for denne Deel af Landet er indført en communal Forsatning, afsættet efter Befolkningens Forhold.

Allerede i Marts mildnedes Kulden betydelig ved

Solens Varme, Sneen tøde og sfred som larmende Laviner ned af Fjeldene og foranledigede et beflageligt Tilfælde. En tolvaars Dreng, Lolo kaldet, var en Dag paa Rypejagt og vilde lægge Tilbageveien over et meget steilt Fjeld, tæt ved Arjuk, der var belagt med en tyk Sneelavine; idet han traadte paa den kom den i Bevægelse og rev i Faldet Barnet med sig. Ved dette Syn, der foregik lige for vore Dine, reiste der sig et sandt Sammersfrig fra de Indfødte, som strax bære Barnet ind i et af Husene, hvor det da viste sig, at hans Hoved var saa forslaaet, at man maatte undres over, at han endnu kunde leve; til Trods for den usle Pleie og fuldkomne Mangel paa Lægehjælp levede han dog næsten en Maaned. Hans Dødsattest, der er skreven af Stedets indfødte Catechet har jeg liggende for mig; den er saalydende: Tokkersub Alke Niels Mekaul Davit Habako, 2. April 1860. Ved en saadan Leilighed føler man ret hvor beflageligt det er, at der ikke findes nogen Lægehjælp i Nærheden eller idetmindste en Indfødt med almindelige Begreber om en Sygs Behandling. Enkelte Steder i Landet findes der indfødte Gjordemødre, som ere blevne uddannede i Kjøbenhavn og som, hvis de tillige undervistes i Behandlingen af de Sygdomme, som fortrinsviis forekomme i Befolkningen, vilde kunne bøde Noget paa Manglen af Læger.

3 April Maaned kom da endelig den forventede Rajakpost og med den Breve fra forffjellige Steder. Et Brev underrettede mig om, at det havarede Skib i Løbet af Vinteren var udbedret og saa godt som seilklart, og at jeg saaledes snart kunde forlade mit Fængsel, men for at komme til Skibet var der endnu en lang og høift usikker Reise at gjøre, især paa Grund af den nye Storiis, som alt i Slutningen af Februar begyndte at komme, og der kom stedse nye Ismasser drivende nord efter uden for Derne, saa at mange

Punkter paa Reisen kunde være belemrede med uigjen- nemtrængelige Ismasser.

Det er en almindelig Antagelse at Strømmen langs denne Deel af Landet er stærkest om Foraaret, hvilket da ogsaa dengang tydelig kunde iagttages paa de Is- fjelde den medførte, og det er ikke for høit regnet at anslaae dens Hastighed til tre qvart à een Miil i Timen.

Fra Midten af April var Mildningen i Beiret meget følelig: om Dagen kunde det være et Par Gra- ders Varme og om Natten fire til fem Graders Kulde, Fangsten af Sælhundede tiltog nu saa stærkt, at al Un- derstøttelse ophørte, hvortil kom at Steenbideren eller Nepisættten begyndte at komme. Denne Fisk, der er af en meget kort og tyk Skabning og meget feed, bliver paa Lavvande stukken med en Art Gasler; fra nu af lever Grønlænderen glad og sorgløs, snart glemmende sine overstandne Lidelser for næste Vinter at gjennem- gaae de samme.

Under mange Besværigheder gik nu Reisen for sig til Frederikshaab, igjennem Ismasser der sine Steder laa saa tæt sammenpakkede, at Vaaden maatte slæbes over Isstykkerne; inde imellem Derne dreve Is- flagerne sammen til saakaldte Strømsteder eller Snev- ringer i Farvandet, hvor Isen pakked sig tæt sammen, at man maa anvende al Behændighed for at Vaaden ikke skal blive klemt inde imellem Flagerne. Noget nor- den for Marsalik reiste sig en Nordenstorm medførende en mørk tyk Taage, der tvang os til at vende om, men Stormen gjorde os dog den Nytte tildeels at rense Farvandet for Isen og gjorde os det saaledes muligt Dagen efter langt lettere at kunne fortsætte Rei- sen til Frederikshaab, hvor Skibet laa seilklart.

Paa hele denne Kyststrækning saaes endnu høi Sne og flere Aen tyk Isfforpe ved Strandkanten;

først med Juni Maaned tør al Sneen bort paa 'de Steder, hvor Solen virker stadigt; men i Dalene eller paa skyggesfulde Steder bliver Sneen ofte liggende til Slutningen af Juli Maaned, ja mange Steder sees den hele Aaret rundt.

Den 18de Mai gik vi i en Allen høi Sne langs Strandkanten til den ydre Deel af Havnen og gik ombord i Skibet, for naar Veiret om Eftermiddagen tillod det, at gaae til Søes. Vinden blev os gunstig og med Assistance af Buxerbaade stode vi alt om Aftenen udenfor de ydre Der. Isen var ved en Nordenstorm nogle Dage tidligere spredt saameget, at den ei hindrede Seiladsen, og da vi holdt ret Vester efter, saae vi to Dage efter Landet forsvinde under Horizonen.

En af Mandskabet døde underveis af et Saar i Hovedet, som han havde paadraget sig i Land ved et Fald, og Halvdelen af den øvrige Besætning var saa angreben af Skørbug, at den næsten var udygtig til Tjenesten, hvortil kom at al antiskorbutisk Medicin var opbrugt; men til vort Held mødte vi omtrent midtveis i Atlanterhavet et Udvandrerfskib, bestemt for Amerika, der ydede os al mulig Hjælp og satte os istand til at fortsætte Reisen. Efter en regn- og stormfuld Reise naaede vi Danmark i Juli Maaned og fik saaledes efter i to Aar ikke at have seet et grønt og frodigt Træ, Dpreisning for dette Savn, der vel lader sig føle men ikke beskrive.

KRYOLITHEN VED JVIKTOUT.

